

Rodičům budoucích prvňáčků

Co mohu udělat jako rodič předškoláka pro jeho úspěšný start v 1. třídě? Jakým způsobem lze rozvíjet dovednosti a znalosti dítěte? Na které oblasti školní připravenosti se mám zaměřit? Jak lze ovlivnit úspěšné zvládnutí počátků čtení a psaní?

Počáteční vzdělávání v základní škole předpokládá určitou úroveň vědomostí, dovedností a návyků, které by si mělo dítě osvojit. Pokusíme se alespoň stručně nastínit některé předpoklady úspěšného nástupu do 1. třídy.

1. Rozvoj sluchového vnímání

a/ SLUCHOVÁ ORIENTACE

- rozlišování zvuků: poznávání předmětů podle zvuků (mačkání papíru, cinkání klíčů atd.)
- poznávání zvířat podle hlasu
- určování směru odkud se zvuk ozývá
- rozlišování tónů dlouhých/krátkých, slabých/silných, vysokých/hlubokých
- reagování na rytmus rychlý/pomalý (pohyb, běh, stoj, tleskání)
- opakování rytmu

b/ FONEMATICKÝ SLUCH

- rytmizace říkanek: rytmický doprovod říkadel (tleskání, ozvučná dřívka, bubínek)
- rytmizace slov: vytleskávání rytmus slov od jednoslabičných po vícetleskáčká
- rozlišování délky samohlásek ve slabikách slov: pod pojmenovaný obrázek přikládá knoflík ke krátké slabice a špejli ke dlouhé

MÁ MA ROH LÍK PÍS KÁ PES HR NÍ ČEK
/ . . / / / . . / .

- „malování“ slov: místo grafických značek znázorníme délku slabik pohybem ruky: krátkou samohlásku pohybem ruky vpřed, dlouhou pohybem ruky od shora dolů

- c/ SLABIKY VE SLOVĚ- určování první a poslední slabiky ve slově (poslouchej a opakuj, co jsem řekla na první tlesknutí: la – vič – ka, dítě opakuje „la“ atd.
- vymyšlení slov, která začínají danou slabikou: KO – kolo, koláč, košile, kočka ...
- přiřazuje obrázky, jejichž pojmenování začíná/končí na stejnou slabiku
- které slovo/obrázek nepatří mezi ostatní slova/obrázky?: kočka, kolík, konev, míček, koště

d/ HLÁSKA VE SLOVĚ

- rozlišování hlásek na konci/začátku/uprostřed slova (vypíchnutí požadované hlásky ve výslovnosti: ptáče-k, ose-l, rý-č):

* hry „hláska R,L... tě probudí“, slovní kopaná, využít obrázků!

* co slyšíš ve slově: čičí – ččč, cvrček – ccc, předved' hada – sss, vlak – ššš, moucha – zzz, čmelák - žžž

2. Rozvoj zrakového rozlišování

a/ ROZLIŠOVÁNÍ BAREV

- poznávání 1 barvy, spojení s předmětem (zelená jako tráva)
- rozlišování základních barev a jejich odstínů

- b/ ZRAKOVÉ ROZLIŠOVÁNÍ: čím se obrázky liší, najdi 2 obrázky stejné, podtrhávej - vybarvi stejný tvar:

„m“ - d k m t m m e δφτεσδφι IZXF

c/ ZRAKOVÁ ANALÝZA A SYNTÉZA: skládání rozstříhaných obrázků (pohlednic, puzzle), dřevěných kostek s obrázky, dokreslování chybějících částí obrázku

d/ ROZLIŠOVÁNÍ FIGUR A POZADÍ: vyhledávání předmětů a tvarů na pozadí

3. Rozvoj zrakové a sluchové paměti

a/ SLUCHOVÁ PAMĚŤ

- opakuj po mně zvuky/slova tak, jak je slyšíš za sebou: bzz, haf, mňau.../pes, vlak, dům

- cvičení sluchové paměti při běžných činnostech (pamatovat si část plánovaného nákupu...)

b/ ZRAKOVÁ PAMĚŤ: Pexeso, krátké prohlédnutí několika předmětů/obrázků (sestav korálků, kostek domina) a zakrytí – dítě je jmenuje, maluje, staví

4. Rozvoj předmatematických představ

a/ MANIPULACE S PŘEDMĚTY: stavění kostek dle návodu – řada podle počtu, barev, rytmické řazení různých kostek, navlékání korálků podle předem daného vzorce

b/ PROSTOROVÁ PŘEDSTAVIVOST- poloha věcí vzhledem k vlastní osobě (pojmy – před, za, vedle, pod, nad, mezi, vpředu, vzadu, blíže, dále, daleko, blízko)

- vzájemná poloha dvou předmětů (tužka je/není v penále, kniha je nad/pod/vedle stolu)

c/ POJMY VPRAVO – VLEVO - orientace na vlastním těle, v prostoru i obrázku (prostřednictvím pohybu a manipulace s předměty/obrázky): hod' míč pravou rukou, vezmi lžičku do pravé ruky, vyber stejné tvary ▼▷⇨▷△◀◄▶, popis obrázku – co je na obrázku vpravo nahoře, vlevo dole atd.

d/ GEOMETRICKÉ TVARY: určování na předmětech denní potřeby, na obrázku, modelování, vykrajování zadaných tvarů, skládání z papírových tvarů

e/ TŘÍDĚNÍ PŘEDMĚTŮ dle jednoho i více hledisek – délka, šířka, výška, barva, velikost, tvar

- porovnávání šířky, výšky, délky předmětů příkládáním k sobě, pomocí provázků

- označování obrázků: největší – nejmenší, menší – větší

- vybarvování podle předem daných vlastností (např. všechny kulaté předměty nebo všechny hračky atd.)

- řazení dětí do zástupu dle pokynů: Honzík první, Jana poslední, Filip hned za Honzíka, Alenka hned před Janou atd. (podle podobných pokynů řazení kostek, obrázků zvířat)

f/ POROVNÁVÁNÍ MNOŽSTVÍ OBJEKTU VE DVOU SOUBORECH:

- nakresli kruhy, aby jich bylo stejně - více – méně jako je čtverců

- využití běžných situací (příprav příbory pro všechna děvčata)

- je více jehličnatých nebo ovocných stromů?

- má každý oslík svůj bodlák?

g/ PRVNÍ NÁZORNÉ PŘEDSTAVY O ČÍSLE A POČETNÍCH ÚKONECH:

- využití každodenních situací (číslíce na autobusech, v obchodě, v kalendáři...)

- nakresli správný počet předmětů: ξ3 ?4

- vybarvi kytičky podle napsané číslice: 2 ⊙⊙⊙ 3 TTTTT 4YYYY

5. **Rozvoj řeči a myšlení** - rozvoj řeči a myšlení nelze oddělit, myšlení se prostřednictvím řeči rozvíjí a zdokonaluje. Dbáme proto na rozvoj komunikačních dovedností.

a/ OBSAHOVÁ STRÁNKA ŘEČI

- pojmenování předmětů a obrázků, popis jejich vlastností, postihování vztahů mezi nimi
 - vyprávění o obrázku, podle obrázkové osnovy, krátkých příběhů z denního života
 - ožívování věcí, loutkové a maňáskové divadlo
 - osvojování si říkadel, písniček, pohádek, řešení hádanek a přiměřených hlavolamů atd.
 - rozvoj vyjadřovacích schopností – výstižnost, přesnost, pohotovost vyjádření
- b/ NÁCVIK SPRÁVNÉ VÝSLOVNOSTI – je nutná spolupráce s logopedickým asistentem a klinickým logopedem

6. Rozvoj motoriky a grafomotoriky

a/ HRUBÁ MOTORIKA

- pohybové hry: chůze, poskoky, běh terénem, hry s míčem, spojení pohybu a říkadel, jízda na kole, na lyžích, plavání, přiměřené domácí práce. Hry, při kterých ruka cílí předmět k určitému bodu (hod na cíl, šipky, kuličky do jamky)

b/ JEMNÁ MOTORIKA

- uvolnění ruky v ramenním a loketním kloubu a v zápěstí: kruhy, mávání, smyčky (motivace – let včely, vrtulník atd.) – cvičíme ve stoje, vsedě, vkleče
- manipulační hry: stavebnice, hlavolamy, klíče a zámky, mozaiky, knoflíky, korálky, tkaničky, drobný přírodní materiál, stínové hry s prsty, modelování
- práce s papírem: manipulace s papírem různé kvality a velikosti, vytrhávání, mačkání, vystřihování, skládání, překládání, lepení, obracení listů v časopise a knize, dokreslování vytrhaných tvarů

c/ GRAFOMOTORIKA

- práce na velkém formátu papíru: ve stoje u stolu nebo vkleče s oporou o jednu ruku, různými technikami rozvíjíme dovednost malovat či kreslit jednotlivé tvary: volný pohyb po papíře (let vlaštovky), kruhy (na vodě), přímé čáry všemi směry (vodorovně - jízda auta, svisle – déšť...), spirály (ulita šneka, dým z komína, telefonní šňůra), smyčky, vlny atd.

- práce na malém formátu papíru - vsedě u stolu: kruhy, elipsy, rovné čáry všemi směry, tečky, vlnky, spirálky, smyčky, horní i dolní oblouky (vždy je nutná vhodná motivace)

Dbáme na správnou polohu těla a papíru, dobré držení tužky, na přiměřený přitlak tužky na papír.

7. Rozvíjení sociálního chování a citové zralosti

Učíme dítě

- přiměřenému chování k dospělým lidem cizím i blízkým a k vrstevníkům
- běžným společenským návykům (pozdrav, poděkování, prosba, omluva)
- podřídit se požadavkům, pomáhat, vyhovět

- umět se prosadit přiměřeným způsobem, obhájit se
- spolupracovat v malé skupině dětí
- rozlišovat dobré od špatného
- být po určitou dobu bez rodičů
- vyrovnat se s momentálním neúspěchem (prohra při hře apod.)

8. Dosažení odpovídajícího stupně hygienických návyků a pracovních dovedností

Vedeme dítě

- k osvojení návyků při stolování (držení příboru, mytí rukou před a po jídle), při odchodu na toaletu (umýt si ruce, neplýtvat vodou, samostatnost)
- k sebeobsluze (zavazování tkaniček, oblékání, obouvání, jíst samostatně, péče o chrup apod.)
- k udržování pořádku na pracovním místě – na stole, mezi hračkami, v oblékání
- k vhodnému chování při práci – nerušit ostatní děti, pozorně sledovat výklad ke hře či k práci, dělit se o společný materiál
- k dokončení započaté činnosti
- k dovednostem malého školáka – ořezat si tužku, srovnat si věci v penále a v tašce, I když je třeba pozornost a zájem udržovat střídáním činností, her a relaxace, prodlužujeme dobu pozornosti zaměřenou k jedné činnosti.

Při práci s dětmi je třeba hodně vytrvalosti a trpělivosti. V dobré pracovní atmosféře se dětem – stejně jako dospělým – vždy pracuje lépe, snáze překonávají překážky, snášejí neúspěch a při společném řešení úkolů se rozvíjí jejich vztah k učení a k práci. Pravidelný režim spánku, jídla a pití, práce, her a pohybu přispívá k vytvoření a upevnění návyků. Vhodná motivace a pochvala je základem úspěchu.

Některým dětem více vyhovují speciální programy zaměřené na rozvoj dovedností předškoláků: Metoda dobrého startu, Kurs nápravy grafomotoriky, metoda Dílčí oslabení výkonu, program na rozvoj pozornosti KUPOZ a program na snížení deficitů v oblasti motoriky KUMOT (bližší informace o těchto volně neprodejných programech získáte v mateřské škole nebo na PPP).

Doporučená literatura

M. Mlčochová - Šimonovy pracovní listy	E. Mádrová - Učíme se hrou
Hermová - Psychomotorické hry	Z. Michalová - Čáry máry I., II.
I. Fialová a kol.- Rozumíš mi?	F. Kábele - Brousek pro tvůj jazýček
M. Sirůčková -Zlatá skříňka	V. Pokorná - Předcházíme sklonům dítěte k dyslexii
L. Fabryová - Cvičení na rozvoj zrakového rozlišování	B. Haefele, M. Filsinger - Každý začátek (v mateřské škole) je těžký
Z. Matějček- Po dobrém nebo po zlém	Prekopová - Neklidné dítě (rádce pro zneklidněné rodiče)
Dobson - Dětský vzdor	

Zpracovaly PaedDr. J. Rodová, Mgr. Hana Rothová, PPP Teplice